Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 34 (3549) Варшава, 24 серпня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з x.com/whitehouse

Мир, перемир'я чи війна? с. 7

Односторонній закон і нюанси історичної пам'яті – відкритий лист Мирослава Чеха. с. 2

Концерт Макса Коржа: музика, прапори, суспільна істерія. с. 8

ISSN 027-8254
34
9 770027 825252

eprasa.pl 758cc7d7ec

Григорій СПОДАРИК

Односторонній закон і нюанси історичної пам'яті – відкритий лист Мирослава Чеха

До теми

Передісторія Волинських подій: тези до спільного підручника

Польський Сейм прислужився Москві

Імперіалізмові не можна поступатися

Маск підтверджує слушність Залужного

Українські мотиви в польському законі про ІНП

«З Бандерою вони до ЄС не увійдуть»

Відкритий лист міністерці національної освіти Республіки Польща

Вельмишановна пані
Барбаро Новацька,
міністерко національної освіти Республіки Польща
стосовно: ***коригування змісту підручників з історії в Україні, дискримінації української меншини в контексті закону від 4 червня ц. р., яким запроваджено нове державне свято***

У відповідь на заклик польської міністерки освіти Барбари Новацької до українського міністра Оксена Лісового змінити зміст підручників з історії в частині про Волинську трагедію Мирослав Чех – колишній депутат, історик і представник української громади в Польщі – наголосив, що проблема набагато ширша. Вона полягає в тому, що в Польщі ухвалюють закони, які у конфліктний спосіб ставляться до України. У цій справі Мирослав Чех написав відкритий лист, опублікований на українському порталі «Збруч» польською та українською мовами.

Важливим у цьому контексті є закон, ухвалений 4 червня, який встановлює 11 липня Днем пам'яті поляків – жертв «геноциду», скоєного ОУН та УПА. Мирослав Чех вважає, що цей документ унеможливлює діалог між Польщею та Україною про події 40-х років і веде до різкого обмеження прав української меншини та упередженого ставлення до громадян України в Польщі. Автор нагадує, що закон порушує конституційне визначення польського народу як спільноти всіх громадян РП, ігноруючи злочини, скоєні проти польських громадян української національності польськими збройними формуваннями та апаратом безпеки. Також він вказує на відсутність правової оцінки депортації українців у рамах акції «Вісла», що, на його думку, означає допущення польською державою практик асиміляції та виселення, несумісних з основними актами захисту прав людини. Мирослав Чех підкреслює, що, попри судове рішення про повторний розгляд справи, польський Інститут національної пам'яті, ймовірно, не змінить своєї позиції. Щодо ініціативи виправлення українських підручників історик зазначає: такі дії не можуть бути ефективними без паралельного визнання та обговорення болісного досвіду української меншини в Польщі.

«Не видно способу змінити цей стан, враховуючи нинішню конфігурацію на польській політичній сцені та радикалізацію суспільних настроїв щодо українців і всіх інших мешканців Польщі, яких вважають чужими», – вважає він, вказуючи, що справжній історичний діалог вимагає симетричного підходу, вільного від односторонніх наративів і політичних упереджень.

Відсутність правової оцінки депортації українців у рамах акції «Вісла» має особливе значення в контексті позиції Кароля Навроцького. Як підкреслює Мирослав Чех, висловлювання чинного президента 11 липня в Холмі, у якому пролунали нічим не підтверджені цифри про 120 тисяч польських жертв УПА та 1500 знищених населених пунктів, свідчить про намір керуватися політичними, а не фактично обґрунтованими оцінками. Автор відкритого листа звертає увагу, що ІНП – згідно зі своїм законодавчим обов'язком – повинен також шукати й вшановувати українських жертв репресій та етнічних чисток. Проте українські організації в Польщі неодноразово і безуспішно закликали до таких дій. Він нагадує, що існували попередні угоди між Радою охорони пам'яті боротьби й мучеництва та Об'єднанням українців у Польщі, які зобов'язували до гідного поховання полеглих і вшанування місць, важливих для історії українського народу. На їхній основі, зокрема, було відновлено братську могилу 62 вояків УПА на горі Монастир. Однак її неодноразово знищували у 2015-2018 роках особи, що діяли в інтересах російських спецслужб, а протягом наступних дев'яти років їй так і не повернули первісного вигляду. На думку діяча, це приклад нерівного ставлення до української меншини та обмеження її прав, що вписується в російську стратегію розбрату між поляками й українцями.

Мирослав Чех підкреслює, що польська сторона довільно змінює як часові рамки, так і кількість жертв, які приписуються ОУН та УПА, що підриває достовірність законотворчості та історичного наративу. Він нагадує, що у постанові 2016 року йшлося про 1943-44 роки, в законі про ІНП 2018 року – 1925-50 роки, у проєкті лютого 2024 року – про

eprasa.pl 758cc7d7ec

1921-50 роки, а в законі від 4 червня цього року – про 1939-46 роки. Подібна довільність стосується й кількості жертв: у законі записано 100 тисяч, ІНП говорить про 120 тисяч, а депутати в дебатах називають 200 тисяч, попри відсутність повної ідентифікації польських жертв і повного списку населених пунктів, де сталися злочини. Мирослав Чех наголошує, що ці дані базуються на оцінках із великою похибкою, а відсутність систематичних досліджень стосується також українських жертв. У цьому контексті він підкреслює особливу цінність дослідницької програми професора Ігоря Галагіди, що здійснюється в Українському католицькому університеті у Львові. З 2018 року команда цього проєкту встановила імена 22 тисяч із понад 30 тисяч українських жертв і нині працює над ідентифікацією польських. Автор зазначає, що в Польщі ці дослідження замовчують, хоча вони є єдиним таким комплексним і систематичним науковим зусиллям у цій сфері.

Посилаючись на документи міжвоєнного періоду, Мирослав Чех наголошує, що політика польської влади щодо української спільноти мала характер системного обмеження її прав та присутності в публічному просторі. Він описує ревіндикаційно-полонізаційну акцію на Холмщині та Південному Підляшші, найпомітнішим символом якої стало знищення у 1938 році понад 130 православних церков. Її супроводжували плани заборони поселення «непольського елементу» на стратегічних територіях та примусового переселення українців і євреїв. Історик наводить інструкції воєводської влади в Любліні, що заперечували саме існування «українського питання» та містили наказ ліквідовувати українські громадські, економічні та культурні організації, усунути православних з польських товариств, а руське населення вважати громадянами другого ґатунку. Він цитує висловлювання високопосадовців, зокрема люблінського воєводи Юрія Альбіна де Трамекура, який відкрито говорив про «політику винищення» українців і деукраїнізацію державної служби. Мирослав Чех наводить плани Координаційного комітету під керівництвом генерала Мечислава Сморявінського, що прагнув за п'ять років забезпечити польську більшість на Волині та Холмщині, створивши так звані «польські бастіони». Також автор описує програму волинського воєводи Александра Гауке-Новака, яка передбачала посилення польського культурного, економічного, демографічного домінування в ключових містах і районах Волині та цілеспрямоване руйнування єдиної національної структури українців, щоб їхні прагнення реалізовувалися лише в межах, визначених польською владою.

Мирослав Чех вважає, що встановлення 1939 року як початку «геноциду ОУН, УПА та інших українських націоналістичних організацій» – це свідоме перекручування історії. Воно ігнорує те, що ще до Другої світової війни польська держава проводила щодо українців дії, які можна вважати геноцидом за міжнародним правом. У 1938-1939 роках влада Другої Речі Посполитої розробила й почала реалізовувати план «розв'язання українського питання» на Холмщині, Волині, Лемківщині та в Східній Галичині, щоб посилити «польський елемент» і фактично знищити українців як націю. Український діяч підкреслює, що ці дії були пов'язані кадрами та ідеями з акцією «Вісла» 1947 року, яка виходить за межі встановленої в законі дати 1946 року. На його думку, закон від 4 червня 2025 року – політична конструкція, що вибірково тлумачить факти, применшує репресії польської влади проти українців і, отримавши статус державного свята, закріплює однобічний та антиукраїнський погляд на історію.

У підсумках Мирослав Чех відзначає, що лист Барбари Новацької до міністра Оксена Лісового є кроком до розмови, але водночас показує обмеження, які польська сторона сама наклала на можливість діалогу. Він нагадує про три десятиліття невдалих спроб узгодження підручників і зазначає, що сьогодні ключовою перешкодою є прийнята польською державою доктрина пам'яті, котра закріплена законом від 4 червня. Цей акт, за його словами, «заморожує» одну, політично складену, інтерпретацію історії та зв'язує руки державним інституціям: вони більше не можуть виходити за рамки встановлених дат, назв формувань і кількості жертв.

У такій ситуації навіть доброзичливий заклик до «негайних дій» фактично стає очікуванням, щоб Україна вписала у власні підручники текст польського закону. Мирослав Чех застерігає, що будь-яка спроба спільного перегляду підручників у Польщі оцінюватиметься відповідно до червневого документа. Там, де з'явиться різниця акцентів чи інтерпретацій, спрацює політичний механізм таврування: кожен відступ легко буде сприйнятий як применшення страждань поляків або «поступка» українському націоналізму. Внаслідок цього не лише закривається простір для наукової дискусії, але й підривається сенс партнерського проєкту спільної книги чи довготривалої роботи комісії експертів. Автор також порушує тему правових і соціальних наслідків. Якщо Україна прийняла б встановлену в Польщі версію подій, вона стала б, на його думку, співвідповідальною за внутрішні наслідки цієї політики – обмеження прав, стигматизацію і дискримінацію громадян Польщі українського походження.

Найсерйознішу перешкоду для спільної роботи над підручниками Мирослав Чех бачить у відсутності готовності польських інституцій і значної частини академічного середовища до перегляду власних оцінок. Він вказує, що частина істориків прийняла роль «охоронців остаточної правди», що робить неможливим ключову умову діалогу – визнання невизначеності, доповнення знань і врахування досвіду обох спільнот. Автор відкритого листа нагадує, що протягом років існував інший шлях: робота еміграційних середовищ, демократичної опозиції та церков, а також послідовні жести президентів Польщі та України, побудовані на принципі самообмеження та готовності до прощення. Цей досвід, за його словами, був останнім часом відкинутий, створивши залежність політичної чи навіть інтеграційної підтримки України від прийнятого польського історичного наративу. Така зміна ігнорує реалії російсько-української війни, що триває, та стратегічний інтерес безпеки Польщі. Він попереджає також, що російська пропаганда роками використовує суперечки про пам'ять для розриву польсько-українських відносин. У цьому світлі переписування історії законом і загострення вимог до Києва є, на його думку, подарунком для кремля.

***

Лист Мирослава Чеха було надіслано представникам польської та української державної влади, а також медіа. Його отримали, зокрема, польські міністри Радослав Сікорський, Томаш Семоняк, високопосадовці МЗС, як Марцін Босацький, парламентарі з польсько-українських груп Микола Княжицький, Артем Ковалев, посол України в Польщі Василь Боднар та головний редактор «Ґазети виборчої» Адам Міхнік. ●

eprasa.pl 758cc7d7ec

Відзначення в Битові річниці відновлення державності України

Фонд «Просвіта» з Валча та Центр культури у Битові запрошують 29 серпня взяти участь у концерті «Вишиванка на Майдані», у якому виступатимуть чотири місцеві ансамблі.

Подія проходитиме на подвір'ї битівського замку (вул. Замкова 2), який вважається серцем культурного життя міста. Відбудеться вона у рамах відзначення 34-ї річниці відновлення державності України. Початок концерту в Битові, вихід на який є вільним, – 17:00.

Нагадаємо, що схожі святкування пройдуть 30 серпня у Свідвині та 31 серпня у Валчі.

Концерти відбуваються у межах Мандрівного фестивалю української культури. Це авторська пропозиція фонду «Просвіта» з Валча, котрий очолює Марко Сирник.

Показ фільму та спільне виконання українського гімну у Варшаві

Український дім у Варшаві з нагоди відзначень Дня Незалежності України запрошує на фільм «Порцелянова війна». Стрічка розповідає історію подружжя українських митців, які створюють майстерно оздоблені порцелянові фігурки, живучи й творячи під загрозою війни. Їхні крихкі роботи контрастують із жорстокою реальністю фронту, а мистецтво стає формою опору та надії.

Фільм доповнює музика гурту «ДахаБраха». Стрічка отримала номінацію на Оскар 2025 як найкращий повнометражний документальний фільм. Минулого року ця робота була нагороджена на кінофестивалі «Санденс» у США.

Показ відбудеться 23 серпня (17:00) у варшавському кінотеатрі «Iluzjon» (вул. Людвіка Нарбута 50А).

Днем пізніше, 24 серпня, Український дім, Фонд Uniters та дипломати Посольства України у Польщі запрошують спільно заспівати гімн України. Зустріч відбудеться в Українському домі о 12:00. Як зазначають організатори, тоді ж проходитиме збір таблеток для очищення води.

«Їх передадуть туди, де люди живуть під обстрілами, без доступу до чистої води. Принеси стільки, скільки зможеш», – заохочують приєднатися до акції її ініціатори.

Більше про подію – на фейсбук-сторінці (Ukraiński Dom / Український Дім).

Атака на очільницю редакції українськомовного телеканалу «Slawa TV»

13 серпня директор Центру іноземних медіа Польського громадського телебачення (TVP World) Міхал Бронятовський зробив заяву про атаку на Марію Гурську, керівницю редакції Slawa TV. Це пов'язано з публікацією на сайті kresy.pl статті під назвою «Szefowa ukraińskojęzycznej stacji TVP promuje banderowską i azowską symbolikę» (Керівниця україномовного TVP пропагує символіку Бандери та «Азова»).

Як зазначено у заяві, націоналістичний портал kresy pl, який веде медійну війну з Україною в той час, коли вона бореться з кривавою російською агресією, атакував Марію Гурську за «нібито пропагування націоналістичного контенту».

«„Креси" заявили, що очільниця українського каналу Польського телебачення, запущеного в березні цього року, підтримує ОУН Степана Бандери та „Азов" – полк, який від 2014 року воює з російським вторгненням під червоно-чорними прапорами й символами, які редакція „Кресів" називає „неонацистськими". До висновку про „пропагування" Гурською вони дійшли на підставі двох фотографій, які їхній працівник знайшов у фейсбук-профілі Гурської після того, як, за його словами, „вони витекли до польського інтернету"», – написано у заяві, опублікованій, зокрема, на сторінках Slawa TV у фейсбуці.

Щодо другого фото у заяві повідомлено, що воно було зроблене на варшавській прем'єрі української версії «Дзядів» Адама Міцкевича в Драматичному театрі. Виставу поставила в театрі Івано-Франківська режисерка Мая Клєчевська. Під час поклонів актори тримають прапори полку «Азов», чиї солдати сотнями гинули в обороні Маріуполя, а потім – у російському полоні. Саме полонені азовці у постановці режисерки замінюють польських революціонерів, яких Міцкевич помістив у царські каземати в III частині «Дзядів».

«Яка ж „революційна пильність" у „патріотів" з порталу kresy.pl. І готовність обплювати кожного, хто не поділяє їхнього бачення відносин із незалежною Україною», – пише Міхал Бронятовський.

Він додає також, що Slawa TV створено, щоб надавати українцям – у їхній країні та за кордоном – незалежну інформацію про світ, польсько-українські відносини та шлях, який чекає Україну перед вступом до Європейського Союзу й НАТО.

«Марія Гурська, яка очолює цю редакцію, – досвідчена журналістка й телевізійна продюсерка, а також велика подруга Польщі та поляків. І не лише подруга – вона має чоловіка-поляка та двох доньок, які з гордістю носять польське громадянство», – наголошує директор TVP World.

Сама журналістка також прокоментувала справу на своїй сторінці у фейсбуці. У дописі вона пише, серед іншого, про Польщу, яку знає з дитинства, її історію, де багато поляків, зокрема письменників, переймалося «майбутнім країни перед обличчям російської загрози».

«У такій моїй Польщі, де я дорослішала і вчилася бути європейкою, є немислимим, щоб націоналісти атакували українку за промоцію „Дзядів" Міцкевича – за виставу, в

eprasa.pl 758cc7d7ec

якій українці проливають кров на фронті битви з російською агресією за вільну Європу, а говорять – мовою великого польського поета, – пише Марія Гурська і додає. – Я не вірю, що такий польський націоналізм щирий. Бо з-за нього виглядають роги російського царя. Такі люди – це вороги Польщі. І мої також».

На кінець допису журналістка зазначає, що без незалежної Польщі немає незалежної України.

«І коли російські гібридні атаки сильнішають – це знак, що варто посилити боротьбу», – наголошує Марія Гурська.

Нагадаємо, що українська редакція TVP – Slawa TV офіційно запрацювала у Польщі 3 березня цього року. Телеканал виходить в ефір два рази на день – від 11:00 до 16:00 та від 21:00 до 22:00. Транслює новини, інтерв'ю, програми про польсько-український діалог, а також кіно і розважальні шоу. У редакції працюють журналісти українських медіа, серед яких багато тимчасових воєнних мігранток. Серед ведучих є й Марек Сєрант, представник української громади з Варшави, який до повномасштабної війни в Україні проживав у Києві й працював у місцевих ЗМІ.

Проєкт Slawa TV фінансується коштом Міністерства закордонних справ Польщі. Окрім телеканалу, також працює інформаційний портал і диджитальні платформи Slawa.tv.

Дивитися трансляцію телеканалу можна у ютубі, на сайті телемовника «Slawa TV», а також на платформі телеканалу «Belsat» і на загальнонаціональній телевізійній мережі Польщі та Литви.

Фото з фейсбук-сторінки Slawa TV

Затримали винного в пошкодженні пам'ятника жертвам Волинської трагедії. На цьому справа не закінчується

У минулому номері ми писали про те, що в селі Домостава в Підкарпатському воєводстві пошкоджено пам'ятник жертвам Волинської трагедії (монумент має назву «Жертвам Волинської різанини»). На пам'ятнику намалювали червоно-чорний прапор та напис кирилицею «Слава УПА».

13 серпня міністр і координатор спецслужб Томаш Семоняк заявив, що у справі затримано молодого українця.

«Управління внутрішньої безпеки та поліція затримали 17-річного громадянина України, який на замовлення іноземних спецслужб псував антипольськими графіті пам'ятники жертвам УПА (зокрема, у Домоставі) та громадські будівлі. Ці дії сприяли розпалюванню напруженості між поляками та українцями», – написав міністр у фейсбуці.

Наразі із затриманим проводять процесуальні дії.

Додамо, що з пам'ятника у Домоставі вже видалили зображення червоно-чорного прапора і написи. Проте на цьому справа не закінчується. У польських містах з'являються графіті, пов'язані з монументом.

Фанати футбольних клубів запустили акцію, висуваючи одне одного у фейсбуці. У номінантів є три дні, щоб створити графіті у своєму місті з написом: «Je...ć UPA i Banderę» (Їб...и УПА та Бандеру), опублікувати його фото на фейсбук-сторінці та номінувати три чергові фан-клуби до участі.

Акцію, ймовірно, ініціювали вболівальники одного з футбольних клубів Лодзі. Слідкуючи за соціальними мережами фан-клубів, стає зрозуміло, що графіті вже з'явилися в містах не лише Лодзького воєводства, а й Сілезії. В одному з постів під фотографією графіті, серед іншого, написано «Стоп українізації Польщі».

Неважко уявити, що такі дії можуть розпалювати антиукраїнські настрої.

Про війну в Україні заспівали на фестивалі Pol'and'Rock Festival

2 серпня завершився один з найбільших музичних фестивалів у Польщі – Pol'and'Rock Festival (раніше відомий як Przystanek Woodstock). Майже щороку на фестивалі можна було почути українську музику у виконанні гуртів з України та українських або польсько-українських музичних команд з Польщі. Цього року на події прозвучала пісня про війну в Україні. Її виконала на головній сцені Pol'and'Rock Festival Наталя Сич, представниця української меншини з Ольштина.

«Я співала її з гуртом „HUNTER". Співала пісню українською мовою. Вона була про війну», – каже Наталя Сич, вокалістка українського фолкрок-гурту «The Ukrainian Folk» з Ґурова-Ілавецького.

Наталя також поділилася враженнями від концерту на своїй фейсбук-сторінці. «Якщо у вас була б можливість заспівати хоча б одну пісню на головній сцені, не вагайтеся ні секунди! Тільки позитивні емоції та настрій серед учасників, неймовірна організація», – написала українка, подякувавши команді польського хеві-метал гурту «HUNTER» та хору «Кантата» за спільний виступ.

Фестиваль Pol'and'Rock Festival – подія, яка роками викликає велике зацікавлення як у Польщі, так і усьому світі. Програма охоплює концерти артистів та супутні заходи. Цього року Pol'and'Rock Festival відбувся 31-й раз. Як повідомляє TVP3 Szczecin, триденний фестиваль, який проходив у місті Чаплінек у Західнопоморському воєводстві, відвідало понад 800 тисяч осіб.

На фото – Наталя Сич перед концертом.
Фото з фейсбук-сторінки Наталі Сич

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 758cc7d7ec

Програма святкувань у Ґданську 24.08.2025
(лише деякі події):

10:00-11:45 – Архиєрейська літургія за перемогу та мир в Україні (Конкатедральний собор св. Варфоломія і Покрови Пресвятої Богородиці – ul. Zaułek św. Bartłomieja 1).
Урочисту літургію в греко-католицькому обряді очолить владика Аркадій Трохановський. Богослужіння відбудеться в наміренні перемоги України та миру для її народу. Спільна молитва стане виразом духовної єдності та солідарності з українським народом.

11:45-13:30 – Урочистості біля пам'ятника святого Володимира Великого (Skwer Chrztu Rusi-Ukrainy).
Спільна молитва за мир та перемогу України над агресором, покладання квітів та урочисте виконання державних гімнів України й Польщі. З промовами виступлять представники польської та української влади, духовенства й громадських організацій. Це буде момент спільності, пам'яті та підтримки.

13:30-14:15 – Марш Незалежних. Хода солідарності з Україною від пам'ятника святого Володимира Великого до площі Солідарності. Маршрут вулицями: Gnilna – Rajska – Jana Heweliusza – Karmelicka – Łagiewniki – Doki – Plac Solidarności.

15:30-17:30 – НЕЗЛАМНІСТЬ – Урочистий концерт з нагоди Дня Незалежності України (Europejskie Centrum Solidarności audytorium, pl. Solidarności 1).
У програмі виступлять: • Солісти: Назар Тацишин, Влад Пелих, Віра Дуда & Вікторія Сочинська • Вокальний гурт «Vilni» • Гурт «Мотанки» • Музичний гурт «Julia Romaniuk & Band» Режисура: Христина Груховська (TYNKA).

Благодійний збір на підтримку ЗСУ! Вхід вільний

eprasa.pl 758cc7d7ec

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Мир, перемир'я чи війна?

15 серпня на військовій базі міста Анкоридж на Алясці зустрілися президент США Дональд Трамп та глава рф владімір путін. А вже 18 серпня у Білому домі пройшла зустріч Трампа з президентом України Володимиром Зеленським і європейськими партнерами. Офіційних домовленостей між сторонами наразі немає, але процес перемовин активно триває.

Переговори росіян і американців 15 серпня у форматі «три на три» тривали близько трьох годин. У них, окрім очільників держав, взяли участь також державний секретар США Марко Рубіо й спецпосланець Стів Віткофф – з одного боку, та міністр закордонних справ росії Сєргєй Лавров та помічник путіна у зовнішньополітичних питаннях Юрій Ушаков – з іншого.

Зустріч завершилася без досягнення офіційних домовленостей чи оголошення припинення вогню в Україні, однак Трамп повідомив, що сторони обговорили низку питань та досягли «значного прогресу», переговори були «надзвичайно продуктивними» і «багато питань було узгоджено». «Ми не домовилися, але у нас є дуже хороші шанси домовитися», – зазначив американський президент. Мова йшла, мовляв, не про тимчасове перемир'я, а про комплексну угоду щодо довгого миру.

путін записав на свій рахунок іміджеву перемогу, бо після довгого виключення з великої політики він на запрошення президента США вийшов з міжнародної ізоляції і став «рукостискальним». Також на даний момент рф уникла так званих «ядерних нафтових санкцій», які перебувають на розгляді у Конгресі США і якими погрожував Трамп, висуваючи путіну ультиматуми. Мова йде про «вторинні санкції», тобто удар не по самій росії, а по державах, які купують у неї нафту і газ, спонсоруючи тим самим російську машину війни, – цей тиск мав би зробити торгівлю з рф занадто токсичною. Такі санкції вважають найбільш дієвими для впливу на росію. Однак наразі це питання зняте з порядку денного. «Через те, що відбулося сьогодні, я думаю, що я не маю про це (запровадження вторинних санкцій – прим. ред.) думати. Точніше я, можливо, про це подумаю через 2-3 тижні, але зараз ми не маємо про це думати. Зустріч пройшла дуже добре», – сказав Трамп.

Доброю новиною для України став обговорюваний варіант надання їй гарантій безпеки «як у НАТО».

Раніше Трамп відстоював позицію про те, що мирні домовленості не повинні включати будь-яку участь або роль США у гарантуванні подальшої безпеки України. Мовляв, це європейські справи, і перейматися ними повинна лише Європа. Ця позиція почала змінюватися тільки в останні дні. 13 серпня президент Франції Емманюель Макрон після переговорів з Трампом зробив сенсаційну заяву, що США готові долучитися до гарантій безпеки Україні. Дорогою на Аляску цю інформацію уперше підтвердив сам Дональд Трамп. А після переговорів з путіним цей зсув, схоже, є зафіксованим остаточно. Трамп у інтерв'ю Fox News знову підтвердив цю готовність і наголосив, що цей елемент мирного плану вже погоджений з росією.

Після перемовин спецпосланець президента США Стів Віткофф також підтвердив, що путін у розмові з Трампом погодився з ідеєю надати Україні «надійні гарантії безпеки» від Сполучених Штатів та європейських країн. Віткофф назвав їх «революційними». «Ми дійшли згоди, що США та інші європейські країни можуть ефективно запропонувати формулювання, подібне до статті 5, для забезпечення гарантій безпеки», – сказав він. Та додав, що путін погодився на законодавче закріплення з боку росії не заходити на будь-яку іншу територію, в Україні чи деінде в Європі, в рамках потенційної мирної угоди.

Крім того, Віткофф заявив, що путін пом'якшив свої вимоги і пішов на поступки щодо обміну територіями з Україною. Спецпосланець США припустив, що кремль тепер розглядає «обмін» на поточних лініях фронту, а не на адміністративних кордонах п'яти регіонів.

Натомість у ЗМІ з'явилася інформація, що, за пропонованою росією угодою, рф «відмовиться від невеликих окупованих територій України», а Київ «віддасть частину своїх східних земель, які москва не змогла захопити». Українці мають «повністю вивести свої війська з Донецької та Луганської областей» в обмін на зобов'язання рф «заморозити лінію фронту в Херсонській та Запорізькій областях». Також росія «готова повернути порівняно невеликі ділянки української території, які вона окупувала в Сумській та Харківській областях» і очікує «офіційного визнання суверенітету росії над Кримом», який москва окупувала у 2014 році.

Після перемовин росіян і американців до США запросили Володимира Зеленського і європейських партнерів, щоб узгодити подальші кроки.

Перед вильотом до Вашингтона Зеленський зустрівся з головою Європейської комісії в Брюсселі і взяв участь у віртуальній зустрічі представників Коаліції охочих – країн, які підтримують Україну. «Це історичне рішення, що Сполучені Штати готові взяти участь у гарантіях безпеки для України. Гарантії безпеки за результатами нашої спільної роботи мають бути дійсно дуже практичними й давати захист на землі, у небі та на морі, а також мають розроблятись за участю Європи», – написав Зеленський у Telegram, підбиваючи підсумки дискусії.

На зустріч у Білий дім, окрім Зеленського, прибули також голова Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн, генеральний секретар НАТО Марк Рютте, президент Франції Еммануель Макрон, канцлер Німеччини Фрідріх Мерц, прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер, прем'єр-міністерка Італії Джорджа Мелоні та президент Фінляндії Александр Стубб.

Після перемовин Трамп пропонує проведення тристороннього саміту за участю лідерів США, України та росії. «Президент України Зеленський може майже миттєво закінчити війну з росією, якщо захоче, або може продовжувати боротьбу», – написав Трамп у соцмережах. ●

eprasa.pl 758cc7d7ec

Григорій СПОДАРИК
Фото з соцмереж

Концерт Макса Коржа: музика, прапори та суспільна істерія

Нещодавній концерт на Національному стадіоні у Варшаві білоруського виконавця Макса Коржа, що співає російською, викликав скандал. У реакціях поляків домінувала критика щодо появи українського червоно-чорного прапора. Проте були також голоси, які вказують на неадекватну істерику з польського боку, що підігріває дедалі сильніші антиукраїнські настрої у Польщі.

Після виступу поліція повідомила про десятки порушень порядку: бійки, використання піротехніки, зберігання наркотиків. Загалом затримали понад сотню осіб, а щодо 63 розпочали процедури депортації – 57 з них виявилися українцями. Ці цифри викликали хвилю узагальнень та негативних коментарів проти всієї української громади в Польщі.

Найбільший резонанс спричинило фото червоно-чорного прапора із зображенням тризуба. У Польщі його сприймають як символ ОУН і УПА, що асоціюється з трагічними подіями на Волині.

Про прапор у своєму коментарі на фейсбуці висловився, зокрема, український історик Олександр Зінченко. Він наголосив, що частина польського суспільства відреагувала істерично, а медіа некоректно назвали його «прапором УПА» або «бандерівським». Насправді історично УПА та польська Армія Крайова воювали під національними прапорами – синьо-жовтим та біло-червоним відповідно. Прапор, який з'явився на концерті, є сучасною комбінацією елементів різних українських формувань, що боролися за незалежність України, та його не можна зарахувати до «бандерівського» у жодному історичному чи юридичному сенсі. Зінченко також звернув увагу, що польське законодавство не містить заборони на публічну демонстрацію такого прапора і критика його використання не має юридичного підґрунтя. Він підкреслив, що справжню шкоду завдають не самі символи, а поширення неточної інформації, стереотипи та необґрунтовані істеричні реакції, які підживлюють упередження та дезінформацію.

Реакції щодо концерту прозвучали теж на високому рівні польської влади. Прем'єр Дональд Туск заявив, що депортація порушників – правильне рішення, а президент Кароль Навроцький назвав події «скандальними». У соцмережах почали поширювати відео з критикою українців, а також припущення, що інцидент міг бути російською провокацією. Сам Туск написав, що «накручування антиукраїнських настроїв – це сценарій путіна».

Відреагувало й Посольство України в Польщі, яке наголосило: ті, хто порушує закон, мають відповідати перед польською владою. Посол Василь Боднар поставив під сумнів саму ідею відвідувати концерт російськомовного артиста під час війни.

Серед численних коментарів, які з'явилися після концерту білоруського співака у Варшаві, були й такі, що намагалися поглянути на подію з іншої перспективи.

Дехто відзначав, що істерична реакція у Польщі більше говорить про самих поляків, ніж про учасників концерту. Обурення, на їхню думку, виникло не так через інциденти, як через те, що українці та білоруси веселилися голосно, спонтанно і без комплексів. На тлі цього простежувалося усталене почуття зверхності щодо сусідів зі Сходу, які, перебуваючи в Польщі, нібито мають бути лише вдячними та покірними «гостями». Концерт у такому контексті став символом труднощів у прийнятті їхньої рівності та емансипації.

Інші коментатори наголошували на явищі «моральної паніки» та штучного роздмухування ситуації. Підкреслювалося, що події на стадіоні не відрізнялися від відомої поведінки фанатів на концертах чи футбольних матчах, а поодинокі символи, наприклад, червоно-чорний прапор, були перебільшені у медіа та в соцмережах. Це створило враження хаосу та загрози, яке додатково підживлювали політичні та пропагандистські середовища.

У цьому контексті важливою є стаття Войцеха Карпєшука в «Ґазеті виборчій» під назвою «Великий хейт проти українців після концерту Макса Коржа. "Демони були пробуджені"». Автор описує зростання хвилі ксенофобії щодо українців у Польщі, додатковим каталізатором якої став концерт білоруського виконавця. Він наголошує, що соцмережі заполонили сотні коротких роликів з українцями на концерті – часто у маніпулятивному контексті й з антиукраїнськими коментарями. Алгоритми ще більше підсилюють цей ефект, а поодинокі випадки, зокрема поява червоно-чорного прапора, подаються як масове явище. Тим часом у контексті антиукраїнських настроїв

eprasa.pl 758cc7d7ec

Карпєшук наводить численні свідчення українських жінок, які зазнають словесної чи фізичної агресії в публічному просторі лише через свою національність. З їхніх розповідей випливає, що страх і відсутність відчуття безпеки стають для мігрантів буденністю, а дехто серйозно замислюється над виїздом із Польщі. Автор посилається й на дослідження CBOS, які показують погіршення ставлення поляків до українців – від більшості, що підтримувала прийняття біженців у 2022 році, до майже рівного поділу думок тепер. Хейт після концерту Коржа, як підкреслює журналіст, був безпрецедентним.

У статті наведено також коментарі експертів, зокрема професора Міколая Павляка з Варшавського університету. Він звертає увагу на політичну пастку для влади – урядовці прагнуть показати, що є «твердішими» щодо мігрантів, ніж крайня правиця, тому навіть одиничні інциденти набувають масштабу державної проблеми. На думку автора матеріалу та його співрозмовників, такі дії лише розкручують спіраль страху й ксенофобії. Водночас Войцех Карпєшук підкреслює, що аргументи про внесок українців у польську економіку чи суспільство дедалі рідше доходять до громадської думки. «Демони були пробуджені», – каже одна з героїнь тексту. І наслідки цієї атмосфери можуть бути довготривалими: від почуття загрози до реального відтоку мігрантів із Польщі.

Варто також звернути увагу на думки колишнього посла Польщі в Україні Бартоша Ціхоцького, представлені у розмові з порталом «Interia». Він вказує на ширші наслідки для польсько-українських відносин. За його словами, реакції суспільства в Польщі, які Ціхоцький називає «краплею гіркоти», свідчать про погіршення настроїв щодо українців.

«Два роки тому подібний концерт не викликав би таких інтенсивних емоцій», – зазначив колишній дипломат, вказуючи на зростання соціальної неприязні до приїжджих зі Сходу.

Бартош Ціхоцький критикує підхід частини польських політиків, які, за його спостереженнями, надто сильно орієнтуються на громадські настрої, шукаючи бали в опитуваннях замість того, щоб формувати думки у стратегічних інтересах держави. У контексті оголошеної прем'єр-міністром депортації дипломат зазначає, що це «лікування симптомів, а не причин». Він також нагадує про випадок, коли Польща не пустила російського футболіста на матч команди «Легія», і підкреслює, що рішення про дозвіл на концерт Макса Коржа було недостатньо обдуманим. За його переконанням, артист просував зміст, який не має бути присутнім у публічному просторі Польщі, а під час такого великого заходу важко було передбачити всі можливі ризики. Концерт зібрав кілька десятків тисяч осіб, переважно українсько- та російськомовну молодь, що, за словами Бартоша Ціхоцького, демонструє масштаби міграції зі Сходу та необхідність політичної рефлексії. Замість того, щоб підживлювати спіралі неприязні, Польща повинна розвивати ефективну комунікацію з цими групами, пояснювати свою історичну та культурну позицію та чутливе ставлення до питань, які в Польщі викликають сильну реакцію. Колишній посол також підкреслив брак розуміння серед частини українських еліт, чому певні символи, як-от червоно-чорний прапор чи гасло «Слава Україні», викликають у Польщі суперечливі реакції. Він зазначив, що пріоритети слід продумувати у ширшому контексті регіональної безпеки та відбудови України після війни, щоб суперечки з українцями довкола ідентичності не приглушували розмову про ключові політичні та стратегічні рішення.

За його словами, подія на Національному стадіоні має стати сигналом для розвитку здатності Польщі до діалогу з великою та різноманітною спільнотою приїжджих зі Сходу. Необхідно пояснювати польську позицію, створювати простір для дискусії та будувати порозуміння замість того, щоб покладатися лише на обмеження чи символічні санкції.

***

На щастя, поряд із тривожними сигналами, що вказують на зростання антиукраїнських настроїв у Польщі, з'являються також заклики до рефлексії, як текст журналіста Даміана Малишевського, що демонструють більш зважені погляди. Хочеться вірити, що такі голоси будуть з'являтися все частіше. Малишевський у своєму коментарі на фейсбуці описує повсякденний досвід, який показує, що українці є невіддільною частиною сучасної Польщі. Дружба, родинні стосунки, професійні та сусідські контакти – усі ці ситуації доводять, що українці присутні на рівні з поляками й відіграють важливу роль. Автор підкреслює, що більшість українців у Польщі працюють, сплачують податки, створюють родини та легалізують своє перебування, а їхня присутність є природним наслідком історії та міграції останніх років. Журналіст зазначає, що неприязнь до українців виникає не через їхні дії щодо поляків, а з ірраціональних побоювань і стереотипів: «розплодилися», «почуваються як удома», «говорять українською» – типові аргументи, які, за словами Малишевського, більше говорять про поляків, ніж про самих українців. Він підкреслює, що проблеми не пов'язані з національністю – п'яні, гучні чи конфліктні люди трапляються в обох групах. Тим часом джерелом упереджень Даміан Малишевський називає російську пропаганду, яка прищепила частині суспільства безпідставну ненависть. На його погляд, відмінності між поляками та українцями мінімальні й обмежуються переважно мовою, яку українці швидко опановують. Автор коментаря закликає реагувати на дискримінацію та агресію щодо українців і усвідомлювати спільну долю, адже українці воюють і гинуть також за поляків.

Ключовий висновок, який робить Малишевський, – простий, але важливий: річ не в тому, щоб комусь дорікати чи відчувати перевагу, а в тому, щоб усвідомити, що поляки та українці сьогодні співтворять один, різноманітний народ. Чим швидше суспільство це зрозуміє, тим легше буде будувати щоденну співпрацю та взаємоповагу. Текст Даміана Малишевського є не лише свідченням особистого досвіду, а й закликом до емпатії, розуміння та конструктивної інтеграції перед обличчям сучасних викликів.

Більше мільйона виборців Ґжеґожа Брауна напевно не задумаються над цими словами. Поруч з ними буде ще якась кількість радикалів. Але, на щастя, усі вони – це не все польське суспільство… Скандал навколо концерту Макса Коржа стає черговим доказом того, що найбільшу роботи має виконати польська влада. ●

eprasa.pl 758cc7d7ec

Павло ЛОЗА
Фото - скріншоти фейків з сайту Демаґоґ

Українці мають «запліднювати польських жінок»?

Добірка антиукраїнських фейків та маніпуляцій

Публікуємо найпомітніші випадки антиукраїнських фейків і маніпуляцій у Польщі за останні тижні, виявлені у рамах проєкту «Свідомі та стійкі громадяни – боротьба з дезінформацією, спрямованою проти біженців». Нагадаємо, що це ініціатива товариства «Демаґоґ», з яким співпрацює Перемиський відділ ОУП.

Польща має більший державний борг, ніж Україна?

Українці, які проживають у Польщі, часто стають об'єктом фейкових і маніпулятивних повідомлень. Це теж стосується новин щодо самої України.

Останніми тижнями в соціальних мережах поширилася інформація, що державний борг Польщі зростає через кошти, надіслані Україні.

В одному з дописів на фейсбук-сторінці «Krzysztof „Ator" Woźniak», який оприлюднив «Демаґоґ», написано: «Польща має більший державний борг, ніж удвічі більша країна, занурена вже 11 років у війну, з них 4 роки – у повномасштабну. Попри цю ситуацію Польща бере борги, щоб давати гроші та іншу цінну допомогу Україні».

Цей допис набув значної популярності – понад 2 тисячі користувачів залишили під ним свої коментарі, а його поширили 1,4 тисячі разів. Деякі коментатори пишуть про своє незадоволення статистикою, наведеною в дописі: «Друга країна має менший борг, тому що деякі дурні політики з першої країни почуваються її слугами» або «Польща бере борг на користь України – це ганьба».

Портал «Демаґоґ» також цитує Влодзімежа Скаліка, віцеголову «Конфедерації польської корони», депутата Сейму.

«Попри те, що державний борг Польщі втричі перевищує борг України, яка перебуває у стані війни, польський уряд продовжує виділяти мільярди на "допомогу" Києву, дедалі більше обтяжуючи власних громадян», – йдеться у цитаті депутата на сайті demagog.org.pl.

Водночас «Демаґоґ» зазначає, що вказаний розмір державного боргу обох країн не точний. У 2024 році номінально державний борг Польщі був більш ніж втричі вищий за борг України. Розрахунки Міжнародного валютного фонду (МВФ) на кінець 2024 року показали, що польський борг становив трохи менше ніж 2 трильйони злотих, тоді як український – близько 0,62 трильйона у перерахунку на польський злотий.

Щоб точно пояснити помилково представлений у повідомленнях контекст, «Демаґоґ» ширше розглядає ключові фактори для розуміння обсягів боргу, як-от розмір економіки країни.

Портал повідомляє, що українська економіка менша за польську, тому співвідношення боргу до ВВП у Польщі було значно нижчим, ніж в Україні. Згідно з даними МВФ на кінець 2024 року державний борг становив 55,3% польського ВВП, тоді як в Україні він сягав майже 90%.

Портал теж подає дані за 2025 рік щодо Польщі, які 10 червня оприлюднило Міністерство фінансів. З повідомлення випливає, що за I квартал цього року борг державних і місцевих органів влади (борг EDP) на кінець березня досяг 2,12 трильйонів злотих, що становить 57,4% ВВП Польщі.

«Аналітики PKO BP звертають увагу на ризик, що ще у 2025 році цей показник може перевищити 60%. Це важливо, оскільки саме цей рівень вважається верхньою межею державного боргу, встановленою в рамках правил бюджетної дисципліни ЄС», – пише «Демаґоґ».

Українці не сплачують податків у Польщі?

Нещодавно у тижневику ми писали, що Сейм ухвалив урядовий проєкт змін до закону щодо допомоги громадянам України. Проєкт передбачає, зокрема, продовження до 4 березня 2026 року легального перебування українців, які прибули до Польщі через війну. Також буде продовжено доступ до медичної допомоги та сімейних і соціальних виплат.

За проєкт проголосували майже всі присутні на засіданні депутати правлячої коаліції – за винятком Барбари Новацької з «Громадянської коаліції», а також члени партії «Разем» і двоє незалежних депутатів.

Проєкт також підтримала Агнєшка Сцігай з партії «Право і справедливість». Інші депутати «ПіС» не були одностайні: 61 – утримався, 106 – проголосували проти.

Серед противників проєкту був депутат Ян Кантгак, який у відео, опублікованому на тік-току, заявив, що наразі немає підстав підтримувати громадян інших країн, які не сплачують податків у Польщі.

«Я щойно проголосував проти надання фінансової допомоги українцям. <…> Наразі немає жодних підстав підтримувати громадян інших держав, які не сплачують податків», – цитує депутата «Демаґоґ», зазначаючи, що таку інформацію «не підтверджено даними».

Фактчекери порталу нагадують, що останній звіт Deloitte, підготовлений на замовлення UNHCR Polska, свідчить про протилежне, бо вже у 2024 році біженці забезпечили 2,7% польського ВВП.

eprasa.pl 758cc7d7ec

«Згідно з даними згаданого звіту, переконання, що українські біженці живуть у Польщі за рахунок соцдопомоги, – це міф. За дослідженням Deloitte, 69% українських біженців працездатного віку працюють у Польщі», – повідомляє «Демаґоґ».

Портал зазначає, що українські біженці забезпечують себе завдяки коштам, отриманим переважно за свою роботу, – у травні та червні 2024 року 80% доходів їхніх домогосподарств становили власні заробітки.

«Для більшості з них 800+ є єдиною соціальною виплатою. У результаті лише 14% доходів українських біженців становлять соціальні трансфери», – пише портал.

Bolt запровадив послугу «Українець для українця»?

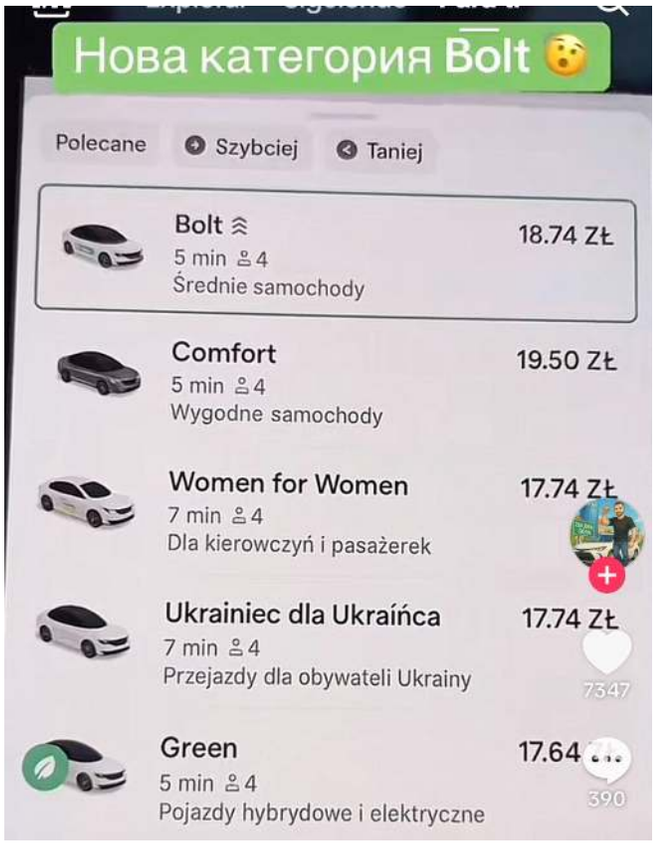

У мережі з'явилася інформація про фальшиву послугу Bolt, яка нібито пропонує дешевший проїзд, доступний лише для громадян України. Як доказ до повідомлення надано скриншот переліку пропозицій перевізника, одна з яких має назву «Українець для українця».

Вперше інформація з'явилася на тік-ток-каналі, що поширює контент, присвячений роботі таксистів у Польщі. Під дописом можна прочитати, зокрема, такі коментарі: «геть», «на фронт».

«А де ж поляк для поляка? Я не пам'ятаю, коли востаннє їхала з поляком», – пише одна з користувачок на платформі X, яка поширила скриншот з тік-ток-каналу з написом «Нова категорія Bolt».

Один з постів, опублікованих на платформі X, мав значний успіх: його переглянули понад 700 тисяч разів і вподобали понад 11 тисяч користувачів.

Скриншот також поширив на своїй фейсбук-сторінці депутат партії «Конфедерація польської корони» Павел Вижиковський. «Українець для українця? Я б волів „Поляк для поляка"», – написав політик.

Як вдалося з'ясувати фактчекінговим платформам «Демаґоґ», інформація про те, що Bolt запровадив нову послугу саме для українців, не відповідає дійсності. Пропозиція «Українець для українця» відсутня в переліку на офіційному сайті Bolt.

Платформи звернулися також за коментарем до компанії «Bolt Poland». PR-менеджерка організації Мартина Курковська наголосила, що ця інформація не відповідає дійсності. «Закликаємо користувачів інтернету не поширювати це фейкове повідомлення. Bolt ніколи не планував і не запроваджував такої категорії. Наша мета – забезпечувати доступні та безпечні засоби міської мобільності», – підкреслила вона у коментарі.

Українки мають обов'язок спокусити щонайменше двох чоловіків?

На фейсбук-сторінці «Prawdziwe Polskie Memy», яка посилається на указ «Українського міністерства копуляції та плодючості», з'явився допис, де повідомлено: «Усі українці, які проживають за кордоном, мають законодавчий обов'язок запліднити якомога більше польських жінок, а українські жінки мають обов'язок спокусити щонайменше 2 чоловіків».

Насправді українці, котрі проживають за кордоном, не отримували такого розпорядження від «Міністерства копуляції та плодючості» – насамперед тому, що в українському уряді немає і ніколи не було такого органу.

Згідно з дописом, автором згаданого плану, який має бути рішенням у протидії демографічній кризі, є «міністр Rafael Terkeltaub-Popczenko».

«Така особа ніколи не була членом Кабінету міністрів України. Пошук цього прізвища як латиницею, так і кирилицею, привів нас лише до того самого допису», – читаємо на порталі «Демаґоґ». Фактчекери порталу зазначають, що справжнім аналогом польського Міністерства сім'ї, праці та соціальної політики (MRPiPS) в українському уряді є Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності (МСП), яке також не вводило і не пропонувало подібних указів.

Варто додати, що під дописом на фейсбук-сторінці «Prawdziwe Polskie Memy» джерелами повідомлення вказано портал «Onet» та сам вебсайт «Демаґоґ». Але фактчекери порталу наголошують, що ані на сторінці Onet.pl, ані на demagog.org.pl ніколи не з'являлася інформація про псевдоуказ, згаданий у повідомленні. Джерелом неправдивого допису є сатиричний профіль у фейсбуці «Prawdziwe Polskie Memy».

«Як редакція ми вважаємо, що поширення неправдивої інформації під виглядом жартів є безвідповідальним. Вирвані з контексту жарти можуть поширюватися і призводити до дезінформації», – пише «Демаґоґ».

***

Проєкт «Свідомі та стійкі громадяни – боротьба з дезінформацією, спрямованою проти біженців» співфінансує Польсько-американський фонд свободи в рамах програми «Ми підтримуємо Україну», яку реалізує фундація «Освіта для демократії». ●

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności
Fundacja Edukacja dla Demokracji
Wspieramy Ukrainę

eprasa.pl 758cc7d7ec

ІНТЕРВ'Ю

Степан МІГУС
Фото з архіву героя статті

Ми проявились як нація

Розмова з генерал-осавулом козацтва ОЛЕКСАНДРОМ ПРИТУЛОЮ, президентом ВГО «Всеукраїнська федерація козацького бойового мистецтва „Спас"» у Запоріжжі

Генерал Олександр Притула

– Триває одинадцятий рік війни з російським окупантом від анексії Криму та Донбасу і четвертий повномасштабної. Як ти, безпосередньо залучений у боротьбу, бачиш майбутнє?

– Нині у нас в Україні, загалом як завжди, існує чотири вороги. Перший – це постійний ворог, зовнішній, якого можна знайти завжди й будь-де. Другий – теж зовнішній, але до нього рукою подати – путінська московсько-ординська армада, яка напала на Україну, що зрештою було передбачувано. Ми, запорозькі козаки, тільки у 2021 році зібрали чотири конференції й повідомляли за кожним разом Офіс президента, що війна буде. Якщо в Ростові чи інших прикордонних регіонах, та ще й у Білорусі, відбуваються великі військові навчання, то їх для того й роблять. Черговий ворог – внутрішній – корупція, бюрократія, які мали б бути недопустимими. І четвертий ворог – це розбрат між українцями, який роздмухують два перші вороги. Треба сказати, що під час повномасштабного вторгнення орків це все проявилося. Але проявився й позитив – єдність України та українців і наше відважне військо. Проявилася оця українська ідея, яка з нашого погляду козацьких традицій складається з символічних ідей. Перша – це воля. Тобто народ показав свою майже одностайну волю, що ніколи не буде під ярмом московитів. Друга – віра одне в одного, взаємна довіра. Третя – це гідність. Гідність показують Суми, Харків, Херсон, Київ… Я сам бачив, як у Харкові професор-лікар купив собі автомат і з сьомого поверху розстрілював зайд, які зайшли в його рідне місто. Отака гідність і віра в нашу перемогу. Чергове – це військо, яке не здається численнішому ворогу. Раніше, на початку повномасштабної війни, я бачив наших бабусь 75-80 років, які робили коктейлі Молотова, а на кінець брали з собою дві-три пляшки цієї запалювальної вибухівки, щоб, як вони самі казали, «закидати ворога з балкона, коли увірветься до нашого Запоріжжя». Просто майже весь український народ вже під час війни став військом. Очевидно, існують проблеми, запитання. Є позитиви й негативи. Проте в нас створилося сильне народне військо, як я його називаю. Це волонтери, це всі ті, хто воює і допомагає не заради зарплати, як хоча б Українська добровольча армія. Ми проявились як нація. І тут не важливо, чи це етнічні українці, чи татари, чи русини. Всі визнають себе українцями, українськими громадянами, які стають на захист України, нашої спільної Батьківщини. Захід, Центр, Схід, Південь, Північ України – ми чи не всі об'єдналися в націю, показуючи, що ми держава, що не те що за три дні, а взагалі нас не взяти, якщо будемо об'єднані. Врешті все більше і більше громадян України показує, що наша рідна мова, яка нас єднає, – українська, що ми українці. Найвагоміше те, що оця соборність і козацькі звичаї відроджуються. Хлопці почали на фронті вистригати козацькі чуби, брати посвяти на козацькій Хортиці. Нещодавно отаман запорозького козацтва Костянтин Рижов висвятив декількох командирів бригад в козацьке лицарство. Війна українців об'єднала і зробила з нас військо з козацькими патріотичними традиціями.

– На війні трапляється всяке – байдужі громадяни, зрадники, ухилянти й ждуни, які стануть на боці тих, хто остаточно переможе. Мене насамперед непокоїть поведінка української молоді, навіть дітей, які за «каїнові рублі» готові нападати на військових у відпустці, підпалювати авто воїнів, співати російські пісні у центрі Києва, підкладати вибухівку під дільниці поліції, СБУ чи інших державних установ. Як Україна за понад тридцять років виховувала своїх нащадків, своє майбутнє, що вони не проявляють українського патріотизму, а навпаки ворожість до своєї Батьківщини, та ще й у час війни?

– Думаю, це, зокрема, діти тих, хто, займаючи якісь державні посади, грабував Україну. Яблуко ж далеко від яблуні не падає. Але з іншого боку, коли все гниле відкинути, то видно, що Україна відроджується, як фенікс з попелу. Хочу сказати, що двадцятирічні хлопці й дівчата йдуть захищати Україну. Тут ще справа інформаційної війни, фейків, брехні. Ось з'явився факт побиття молоддю військового. Це хоч трапляється, але рідко, а медіа підняли тему і роздули її на весь світ. Тим часом чомусь в Україні досі немає художнього фільму про Привида Києва (українського пілота-аса, який обороняв столицю від російських нападників на початку повномасштабної війни – прим. авт.). Він збив за 30 годин шість повітряних цілей над Києвом. Чомусь не показуємо молодих дівчат і хлопців, які пішли добровольцями воювати за Україну. У нас в Запоріжжі є «спасівська» молодь. Вони волонтерять, допомагають фронту, а навіть часто йдуть добровольцями на війну, жертвуючи найціннішим – життям.

eprasa.pl 758cc7d7ec

Генерал Олександр Притула і козаки на Хортиці

Просто з молоддю треба працювати, виховувати її. На жаль, держава, державні структури, говорячи «йде війна і нам ніколи виховувати», люблять хвалитися, що виробляють щораз більше дронів… Але дрони треба комусь запускати. А хто це зробить краще від молодих талановитих людей? Тому фронт роботи з молоддю – мало не перший і найважливіший. Для ясності: перший фронт – це боротьба з москалями, а другий – робота з молоддю. На державному рівні, треба це однозначно сказати, ми програємо. В російській юнармії згуртували аж сім мільйонів дітей, серед них є чимало викрадених українських дівчаток і хлопчиків, тобто майбутніх «яничарів». Це системна робота нашого найбільшого ворога. А в Україні сьогодні такої системної роботи зі своїм молодим поколінням немає. Є, щоправда, Пласт, але це невелика кількість – до дванадцяти тисяч юнок та юнаків. Що це порівняно з семи мільйонами? Наш «Спас» нараховував до 2022 року п'ять тисяч дітей в 15 регіонах – також мало. Проте це творить на своїх плечах сама громадськість і найбільш зацікавлені люди, в найкращому разі за байдужості держави. В Україні має бути створена стабільна державна політика щодо виховання молоді в порозумінні з громадськими рухами, які ціною величезних зусиль працюють з цим питанням.

– Ти багато років очолюєш федерацію «Спас». Як у русифікованому козацькому краї залучити молодь, коли навіть на Івано-Франківщині чи Рівненщині, не говорячи вже про Київ, трапляються ганебні випадки продажності й зради молодих українців за «каїнову копійку»?

– Парадоксально, якщо йдеться про Запоріжжя, про Дніпро, то цієї «каїнової копійки» серед молоді майже не було. Мені якось трапилося бути в певному прифронтовому підрозділі та затримати майже сімнадцятилітнього коригувальника. Однак хочу сказати, що це був єдиний мені відомий випадок коригувальника серед молоді за останні два роки. Переважно молодь підтримує Україну. Виховну працю, корисну і для дитини, і для країни, повинні починати батьки, а продовжувати освітяни, громадські організації під пильним наглядом та всесторонньою допомогою державних структур, які працюють на Україну, а не на себе. Це нам вдалося у «Спасі». У нас в Запоріжжі – майже 1500 дітей, у Дніпрі – понад 800. Враховуючи сім'ї наших вихованців – це вплив дуже великий. Українська молодь має дивитися на українського воїна із захопленням і подивом. Вони ж теж вийшли з рядів нашої молоді. Для прикладу, є в нас хлопець Іван Волик. Його дід воював з москалями, і батько воював. І він, сімнадцятилітній, якось каже: «Та й мені незабаром доведеться воювати, тому я готуюсь». Отака українська молодь. А те, що було на Івано-Франківщині, Рівненщині чи Львівщині, то це знову надто сильно розкручують медіа. Відомо – свобода слова, але ж і війна. Таке справді було, але це громада повинна гостро відреагувати, щоб був приклад іншим. Не треба робити навпаки й на догоду ворогу розкручувати цю тему.

– Як голова «Спаса» ти піклуєшся і про українських воєнних біженців, яким довелося тікати з батьківщини до інших, не лише європейських, держав. Як оцінюєш співпрацю з ними і які в тебе сподівання на те, що вони повернуться до України, щоб допомогти її відбудовувати після переможної війни? І скільки їх буде?

– Наші вороги роздмухують розбрат між українцями, протиставляючи тих, що втекли від війни, й тих, хто залишився. Хоча причини могли бути різні. З небезпечної прифронтової зони міг не виїхати чи то коригувальник, чи якийсь ждун, а ті, що виїхали, допомагають і технікою, і машинами, і автомобілями, і медикаментами, і одягом. Трапляються серед утікачів, звичайно, ті, що втекли лише для власної користі та безпеки. Їм Україна не потрібна, вони живуть своїм черевом і вміють тільки вимагати, використовуючи навіть брехню, а самі нічого не дають. Люди бувають різні, але переважно вони мріють про повернення. Це і завдання нашої організації – об'єднувати справжніх українців навколо української національної ідеї, заохочувати до повернення, як тільки ця страшна війна закінчиться, щоб відбудовували Україну – і не просто свою країну, а українство у світі. Йдеться про те, щоб у нас у всіх країнах було багато гарних друзів, не просто завдяки державній політиці, а ще й міжнародній громадській діяльності. Ось ми співпрацюємо вже понад шістнадцять років, організовуємо фестивалі, спортивні змагання, концерти. Для чого це робимо? Щоб зростало українство. Якщо Україна поборе свої негаразди, а серед них і корупцію, то я впевнений, що навіть поляки до нас приїдуть, а не лише біженці повертатимуться.

– Варто згадати й про те, що ти ведеш розмови щодо співпраці вашого козацького ліцею в Запоріжжі із Загальноосвітнім ліцеєм з українською мовою навчання імені Мирона Сича у Ґурові-Ілавецькому.

– Хочу сказати, що саме прізвище «Сич» є козацького роду. Хочу ще нагадати, що він ще як вчитель і директор, а потім політик мріяв про цю співпрацю. У нас завдяки Ольштинському відділу Об'єднання українців у Польщі віддавна були особисті стосунки з Мироном Сичем, а тепер з його дружиною Ольгою Сич – директоркою школи. Ми вже спільно мріємо про відродження козацької педагогіки, яку створив гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний. Принципи козацької педагогіки хочемо розповсюдити не лише Україною, але й передати українським школам поза її межами. Чекаємо перемоги, щоб якнайактивніше за цю справу взятися. ●

eprasa.pl 758cc7d7ec

ІСТОРІЯ

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Гідний нащадок Шевченка

Наша історія береже цілу низку маловідомих широкій аудиторії імен, вартих уваги та погляду зблизька. Як, наприклад, талановитого живописця, графіка, педагога, нащадка Тараса Григоровича Шевченка – Фотія Степановича Красицького.

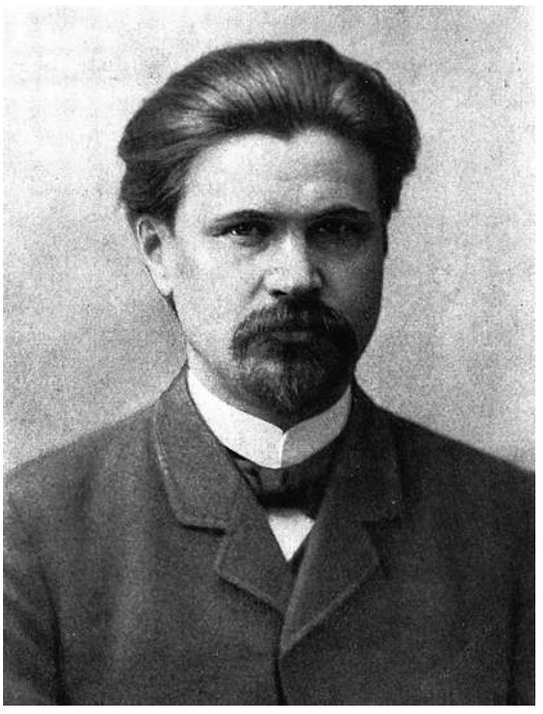

Фотій Красицький

Він народився 24 серпня 1873 року в невеличкому мальовничому селі Зелена Діброва (нині – Черкаська область) у родині Степана Антоновича Красицького, який був сином Катерини Григорівни – рідної сестри Тараса Шевченка. З дитинства хлопчик виявляв неабиякий хист до малювання, він малював всюди – на стінах у будинку, на дверях клуні.

Після закінчення сільської школи 15-річний юнак приїхав до Києва, де навчався у приватній школі Миколи Мурашка. Подивившись малюнки учня, вчитель високо оцінив їх і дав хлопцеві настанову, щоб той (де б не був по світах) не забував рідні місця і рідну Україну. Також Микола Мурашко познайомив юнака з Миколою Лисенком. Видатний композитор переймався долею Фотія: запропонував пожити в його будинку, допомагав матеріально, мав неабиякий вплив на формування у юнака художнього смаку та й загалом світосприйняття. Він казав Красицькому, заохочуючи до навчання й інтелектуального зросту: «Працюйте, вчіться ревно, читайте, що коли здобудетесь на вершечок Парнасу, у вас уже був запас знання добрий, широкий світогляд... Може вам дасться в руки нагода – уявити, воскресити факти питомої української історії».

Після київської школи Красицький продовжує навчання в Одеському художньому училищі (1892–1894), а далі упродовж ще семи років (1894–1901) удосконалює свої здібності у Петербурзькій Академії мистецтв.

«Гість із Запоріжжя» – знакова картина

Коли Красицький приїжджав до рідної Зеленої Діброви на канікули, він повністю розчинявся у малюванні – його бачили з пензлем від самого ранку і до пізнього вечора. Під час навчання він знайомиться з істориком, дослідником Запорізької Січі Дмитром Яворницьким, відвідує зібрання українських волелюбних художників, вивчає українські костюми, музичні інструменти. Фотій Красицький залишив по собі небагато завершених творів, переважно завершеними були етюди. Але одна картина «Гість із Запоріжжя» має повноцінний історичний сюжет. Історичний жанр був надзвичайно рідкісним в українському малярстві XIX – початку XX століття. Перебуваючи в гостях у своєї сестри у селі Козацьке, Красицький створив чимало образів саме для картини «Гість із Запоріжжя», яка згодом стала його випускною роботою і принесла молодому художнику неабияку популярність.

1902 року Красицький успішно захищається в Академії та одержує звання художника і «диплом з правом викладання малювання у художніх закладах». Він створює багато пейзажів: «Церква в селі Майданівці», «В селі Козацькому», «Рідна хата в селі Зелена Діброва», «Надвечір'я», «У свято». Його роботи сповнені поетичних мотивів, дуже щирі й правдиві. Відомий живописець Іван Труш давав таку характеристику Фотію Красицькому: «Вже цілком доспілий артист з власним виробленим поглядом на малярство і виробленою малярською технікою, якою поборює з успіхом часто і найбільші труднощі».

З 1902 року Фотій Красицький жив і працював у Києві. З 1904 року видавав свої твори в мініатюрі на листівках у власному видавництві «Квітка», для якого створив фірмовий знак. У 1905 році брав участь у львівській виставці сучасного українського живопису, яка додала йому впевненості і сил на злеті своєї художньої діяльності. Того ж таки 1905 року Фотій Красицький, заїхавши до сусіднього села Козацьке (яке стало фоновим колоритним полотном у картинах «Гість із Запоріжжя», «В селі Козацькому»), зустрічає музу свого життя – Ганну Крекотень (до речі, її він зобразив на картині «Подруги»). Закохані повінчалися в Андріївській церкві у Києві та оселилися на Андріївському узвозі 15 – на останньому поверсі містичного й овіяного легендами замку Річарда. Фотій Красицький приятелював з багатьма знаними вже на той час діячами української культури: родинами Косачів, Грушевських, Старицьких, Лисенків. Красицький відчував велику відповідальність і водночас гордість за те, що йому доручили писати портрети Лесі Українки, Івана Франка, Олени Пчілки, Михайла Старицького, Івана Карпенка-Карого, Миколи Терещенка. Художній дар, успадкований від свого видатного предка, був неодноразово поцінований знавцями і шанувальниками живопису Америки, Канади, Австралії, Франції – художні композиції з образом Шевченка поповнили музейні фонди та приватні колекції різних країн.

eprasa.pl 758cc7d7ec

Революційний «Шершень»

1905 рік виявився щедрим на доленосні зустрічі й успішне втілення творчих задумів. Передові українські літератори та художники створюють гумористичний революційний тижневик «Шершень». Образ Шершня взяли з байки Григорія Сковороди – як уособлення і символ безтурботного гультяя, що живе коштом інших. Красицький і колеги-художники малювали гострі політичні карикатури, а тексти надсилали Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Олександр Олесь, Олена Пчілка. За гостро соціальну тематику малюнків і текстів та їдкі укуси «Шершня» Красицького починає переслідувати поліція. На той момент в родині вже з'явилася перша донечка. Іван Франко, з яким Красицький приятелював, запрошує його з родиною пожити в селі Криворівня в Карпатах. Художник приймає запрошення, але за деякий час повертається до улюбленого міста на схилах Дніпра – і вже його не залишить.

Тим часом родина Красицьких поповнюється – в них уже п'ятеро дітей. Починається період пошуку заробітків, оскільки коштів на утримання родини катастрофічно не вистачало. «З того всього, що я мав за свої художні праці, я не міг прожити, тому що тоді в Україні було мало музеїв та покупців на художні речі, а малювати „приємні картинки" для буржуазного класу – на таке діло я не приставав». Красицькі переїздять до скромного будинку на Пріорці, тоді це було передмістя (нині тут музей Фотія Красицького, вулиця Валентини Радзимовської). У цьому милому привітному будинку гостювали Михайло Старицький, Михайло Коцюбинський, Марія Заньковецька. Перед домом росли липа та кизилові кущі, посаджені Іваном Франком та Лесею Українкою, а ще липа та калина, на добру й довгу пам'ять від Михайла Грушевського. Упродовж життя Красицький не полишав шевченківську тематику, писав портрети Шевченка, змальовуючи Кобзаря на різних перехрестях його долі. Серед картин Шевченкіани такі – «Шевченко над Дніпром», «Шевченко на Чернечій горі», «Шевченко в майстерні», «Смерть Шевченка». Революцію 1917 року творча інтелігенція сприйняла з піднесенням, адже з'явився новий подих свободи, сподівань, надій на щасливе майбуття для України.

У пошуках заробітку Красицький поринув у педагогічну роботу, віддавав їй багато сил. Вчителював у середніх навчальних закладах, був керівником художньо-друкарської школи у Києві, викладав у Миргородському художньо-керамічному технікумі, у Київському художньому інституті. Не оминули його родину і пекельні часи репресій 1934-37 років. Поет Олекса Влизько, який був чоловіком однієї з дочок Красицького, потрапив у репресивну машину – його розстріляли як шпигуна й українського націоналіста, а доньку Фотинію вислали на Урал. Це був справжній удар для родини. 1937 року заарештували ще одного зятя Красицького – Петра Мельника. Дочку Ірину етапували до Башкирії, самого Фотія Степановича звільнили з Художнього інституту. Ще один стрес, і як наслідок – інсульт. Але Фотій Красицький продовжує активну художню діяльність, він по-справжньому любить Україну, любить Київ, мальовничу рідну природу, прекрасно знає історію, традиції, звичаї, попри всю несправедливість і страждання «...на нашій – не своїй землі».

Виставка на один день

Урочистий і довгоочікуваний момент настав для Красицького 21 червня 1941 року – відкрилась перша повна персональна виставка і за іронією долі тривала... лише один день. Наступного дня розпочалася війна. Разом з дружиною вони рятували картини, закопуючи їх у саду. Після чергових драматичних подій у Красицького стався другий інсульт. Під час німецької окупації почастішали арешти й утиски патріотично налаштованих українців. Красицький категорично відмовився малювати картину із зображенням Гітлера, за що німці виселили родину з будинку, Красицькі вимушені були переховуватись у своєму дворі в землянці. 1942 року ще одну доньку забрали на примусові роботи до Німеччини... Після звільнення Києва Фотія Красицького очікувала доля багатьох українців, які перебували в окупації, – тепер він зазнав переслідувань від органів КДБ, які цікавились, чим він займався в окупації. Цього разу серце не витримало таких страждань – родина була розпорошена на чужині у неволі... 2 червня 1944 року Фотій Красицький відійшов у вічність.

Як і Шевченка, його ховали двічі: спочатку на Куренівському кладовищі, а 1963 року, на прохання доньки Ірини, Красицького перепоховали на Байковому кладовищі.

Нині збереженням пам'яті про митця опікується онука Софія. Доробок Фотія Красицького зберігається в Національному музеї ім. Тараса Шевченка та у Шевченківському національному заповіднику у Каневі. На честь художника названо вулиці у Києві та Миргороді. ●

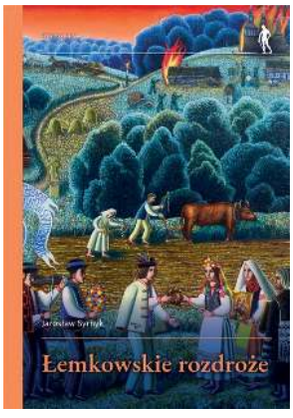

Рекомендуємо придбати книгу професора історії та працівника Інституту етнології та культурної антропології Вроцлавського університету Ярослава Сирника – «Лемківські перехрестя».

У своїй книзі професор взявся за кілька ключових дослідницьких завдань, як-от аналіз впливу подій 40-х років минулого століття на настрої лемків, їхню участь у різних формуваннях і подальшу міфологізацію цих подій.
Історик також розглядає, як цей досвід зараз використовують для створення образу, серед іншого, ідентичності нащадків переселенців з Лемківщини.

Ви можете замовити її у видавництві:
Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Pl. Uniwersytecki 15, 50-137 Wrocław
Та інтернет-книгарні: **тел. 71 375 2809, 518 355 632**

eprasa.pl 758cc7d7ec

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Істинна и байкы о волоскій кольонізациі

Най чужы істинны нам не пишут

Правда все переможе, але часом трудно єй найти, бо понакривают єй параваном выдуманых доказів. Кєд походиме не од Волохів, то од кале виводит ся наш рід? Сумнівів не є ниякых, од Руси Київской та од Білых Хорватів. Певне єст, же Білы Хорвате існували так само як Моравяне, Поляне, Ляхы ци Вісьляне, тому нихто не може заперечыти. Історикы сперают ся лем о то, де насправді могли жыти. Думам, же в нашым ДНА мож найти не лем хромосоми Білых Хорватів, але и дуже старшых од них Траків. Хтоси з них на нашых землях мусіл остати, кєд назвы (нибы то волоскы) переказуваны были з рода в рід и дожыли до нашых часів, ани 47 ім ради не дал. Прапорным нибы то волоскым залишком має быти назва неєдной лемківской горы. Часто чуєме, же Маґура має мати волоскый родовід, але в Банґлядешу (краю лежащым над Затоком Бенгальском) Волохів ниґда не было, а існує там місто и реґион о тій назві. Припомну, же барз дуже о трацкым, а не волоскым походжыню чысленных назв находячых ся на Лемковині писал Тадеуш Сулімірскі, польский історик и археольог.

Наша Хирова може быти посьлідным сьлідом по Білых Хорватах. В документі Казимира Ягайльончыка списаным в 1490 р. село сесе записане єст яко *Charvaczinska Wolya*, а од такой назвы до Хорватів юж лем крочок. Хирова лежыт на барз старім и барз важнім торговельным тракті, блиско Старого и Нового Жміґрода, Дукли та Барвінка, адже блиско брами отвераючой ся перед Польщом на полудне Європы, тадываль має тіж ити *Via Carpatia*. *Харвачінска Воля* быти може єст заложена през выхідців з барз старого села, якє правдоподібні назву взяло од якисого Харвата-Хорвата. Недалеко єст *Jasiołka*, адже до 1344 р. гранична ріка розмежовуюча середньовічну Польщу од Галицкой Руси.

Зрештом, старчыт посмотріти де лежыт гнешня держава Хорватів (Хорватія – *Hrvatska*), а товды зрозумієме, чом нашы предкы называли ся Білыма Хорватами. Жыли на землях замешканых Хорватами, якы высунены были найдальше на північ. Давны словяне географічны смеры землі описували кольорами, зато Білорусине то рускы племена высунены найдальше на північ, за ныма жыли юж лем Балтове. Чорне Море то море знане словянам, якє найбарже на полудне єст висунене, а Біле на північ (див. мапа). Чорном Русьом звали не лем Тмуторокань, але и полудневы землі гнешньой Білоруси. На старій німецкій мапі земель гнешньой Білоруси на полудны єст *Schwarcreussen*, а на півночы *Weissreussen*. Білоруска Чорна Русь (*Schwarcreussen*) єст доказом існуваня старинного звязку сесых рускых племен од полудня обмеженых од іншых Русинів водами Припяті и мочылами тяжкыма до переходу (за якыма было товды чуже ім Поліся), а од півночы несловянскыма Балтами (Прусами, Яцьвягами, Литовцями).

Лемковина найдальшом західном голузьом Галицкой Руси

Сами назвы тіж барз дуже радят, доказуют, же в нас бузує кров Траків, Білых Хорватів, Русинів и…, гнеска юж лем Бог знає чыя ищы. Кєд нашы дідове понад 1000 років называли себе Русинами, то найбільше маме очывидно русиньской кирви. Проблема єст лем єдна, одкале ту на Лемковину пришла головна маса нашых предків, даюча нам русиньскє мено, напевно не з румуньской Валахії. Чом єм того такий істий, бо волоский воєвода Богдан Вода, якого Румуне в Румунії на помникы виносят, зо своіма людми з Марамароша деси около 1350 р. пішол не на захід, а на схід. Люде Богдана Воды заселили землі гнешньой Молдовы, де іхні нащадкы до гнеска жыют, там не є такых парий як в нас та не треба было лісів рубати. Нашы предкы пришли з Руси, втікали перед Татарами або Литовцями. Загальні знана єст справа втечы князя Федора Коріятовича (зрущеного Литвина), який в році 1395 перед Вітовдом и Ягайлом втюк з Поділля (звано го тіж Подольном Земльом, яку 13 червця 1395 р. Ягайло надал Спиткови з Мельштина). Федір Коріятович перешол зо своіма підданыма до Короліства Мадярского, угорский корол посадил го в Ужгороді. Федір Коріятович был зрущеным Ґедиміновичом, котрый на Русь Закарпацку припровадил деси з 40 тисячів Русинів. Кєд пришли на Закарпатя, та чом бы не мали прити на землі гнешньой Лемковины. Треба звернути увагу на термінольоґію, то лем слова, але барз дуже радят о історії и о людях, котры іх ужывают. Мы зовеме сесы землі Русьом Закарпацком, або Закарпатям, але Полякы, Чехы, Словакы та Мадяре бесідут о Руси Підкарпацкой або Прикарпацкой. Ту сьміло можеме повісти →

eprasa.pl 758cc7d7ec

Павло ЛОЗА

Другий номер квартальника «Ватра» – що було до літа?

ВАТРА, весна № 2, 2025, 28 с.

Запрошення до Ждині на 43-тє Свято лемківської культури. Саме так виглядає обкладинка другого випуску квартальника «Ватра», який вийшов на початку літа. Про саму Лемківську ватру в Ждині, ймовірно, зможете прочитати в наступному числі. Тим часом поточний номер розповідає про життя лемківської громади навесні.

Найважливішою подією не лише весни, а й, мабуть, усього року став XII З'їзд Об'єднання лемків. Під час нього учасники підсумували діяльність організації, представили досягнення ОЛ за останні три роки й визначили нові напрямки діяльності на майбутнє. Крім цього, було обрано нове правління організації. У журналі опубліковано повний список оновлених структур об'єднання.

Редакція «Ватри» надрукувала теж офіційні документи з'їзду, зокрема звернення до делегатів та резолюцію XII З'їзду Об'єднання лемків. У останній, наприклад, читаємо, що представники організації визнають «війну російської федерації з Україною актом геноциду в XXI столітті». Далі автори документа згадують про виселення мешканців Лемківщини в рамах акції «Вісла» та її наслідки, які громада відчуває й сьогодні.

«Заяви деяких політиків та ЗМІ, вороже налаштованих до нас, громадян Республіки Польща, ґрунтуються, серед іншого, на припиненні у 2023 році розслідування причин, ходу та наслідків акції „Вісла" Інститутом національної пам'яті. У тексті прокурора також міститься твердження, яке суперечить фактам та документам, що лемківська національність відрізняється від нас, лемків-українців з Лемківщини», – вказано у резолюції, опублікованій у квартальнику «Ватра».

Водночас автори документа звертаються до польського Сейму з проханням політично засудити депортації 1944-1950 років, кваліфікувати їх як злочинні діяння тодішньої польської влади та відшкодувати матеріальні збитки, завдані акцією «Вісла» у 1947 році.

«У нас не лише забрали наші домівки, ліси та поля; також докладалися зусилля для знищення нашої культури, духу, ідентичності та пам'яті. А без пам'яті гине нація, громада. Наше вигнання, позбавлення спадщини та денаціоналізація продовжується. Ми ставимо відкрите питання: де, як не на Лемківщині, нам жити сьогодні, у XXI столітті? Що ще наше, а від чого нам слід відмовитися, щоб нас не вважали ворогами Республіки Польща...?» – закінчується текст резолюції.

Однак крайній випуск «Ватри» – не лише про З'їзд Об'єднання лемків. Тут також можна прочитати матеріал про Гору Явір на Лемківщині. Цьогоріч виповнюється 100 років від подій, які відбулися у вересні 1925-го, коли троє жительок Висової поверталися з церковного ярмарку в Ґаболтові (Словаччина). На знайомій лісовій стежці жінок засліпило надзвичайно яскраве світло. Це був початок одкровень, що залишили глибокий слід в історії цього регіону та мали великий вплив на його мешканців.

Оскільки це весняний номер, у ньому прочитаємо теж про виставку за результатами 52-ї едиції Всепольського конкурсу писанок імені Михайла Ковальського. Тут, зокрема, перераховують переможців конкурсу та представляють їхні роботи.

Продовжуючи тему Великодня, редакція опублікувала фоторепортаж зустрічі дітей у Ґорлицях, що проходила з нагоди свят. Наступний фоторепортаж журналу – події, які відбулися цієї весни у Фундації ім. Стефанії та Михайла Марковичів «Новиця».

У цьому номері дослідник історії Богдан Гук продовжує свою серію публікацій архівних документів, розпочату в попередньому числі. Зараз у матеріалі «Церковний архів. Част. II» історик, зокрема, пише про перенесення церковних пам'яток з Терепчі. Також розповідає про анонімний лист до редакції радіопередачі «Фаля 56» у Варшаві, важкі обставини діяльності православної парафії в Загір'ї та каплицю у Квятоні. Щодо Квятоня історик публікує фрагмент листа православного декана в Сяноці Івана Левяра до Відділу в справах віросповідань Президії воєводської народної ради у Ряшеві, де просить дозволу знести каплицю. Відповідь на його запит до відділу була позитивною.

У весняному випуску «Ватри» редакція друкує фрагменти документів з архіву Інституту національної пам'яті. Цього разу можна прочитати про життя й агентурну діяльність двох таємних працівників УБ (Urząd Bezpieczeństwa). Їхню характеристику підготували співробітники Служби безпеки Західних земель. Ідеться про агентів «М'єтка» і «Флоріяна», які походять із села Фльоринка. Одному з них після відвідування Відня навіть було доручено «зв'язатися з українським націоналістичним осередком, що діє в Австрії, і розпрацювати його». Чи вдалося? Про це можна прочитати у статті «Лемки в Архіві ІНП – Част. II. Два фльоринчани».

Є у «Ватрі» вітання ювілярів, а також спогади про тих, кого вже немає серед живих.

Традиційно у «Інфо за лем часом» розміщено короткі повідомлення про те, чим жила громада. У весняній «Ватрі» щось для себе знайдуть і прихильники поезії. Цього разу редакція помістила на сторінках свого видання вірші Василя Шляхтича та Мирона Михайлишина. ●

→

за Чайковскым то терміны подібны, але не тожсамы. Наша назва сесой землі (Закарпатя) вказує одкале пришли на тоту землю Русине. Додам, же стары Лемкы, мешкаючы в Зарівеві (село з 30 кільометры на північный схід од Ужгорода) ходили в постолах (адже деревяниках), а єден з осадників Гладышова іх хыбал аджи робил, бо глошли до його назвиска и до гнеска жыют в його роли, в Постолівці. В любельскым музею найдете постолы зроблены зо соломяных варкочы, бо там не было юж дерева, а соломы не бракувало, зерно родило ся краще як в горах. Лемкы можут быти нащадками народа, який в Карпати пришол з Коріятовичом, знакома в праці маґістерскій (досьліджала мову Лемків) дішла до висновку, же мовні звязаны сме з нима, же з жытелями Пряшівщыны, історичного Земплина и Шариша твориме єдну велику родину. Лемковина єст, як то Полякы бесідуют, погробовом дітином Галицкой Руси. Руси Галицкой юж не было яко державы, але нарід русиньскый был и в нас єст. ●

eprasa.pl 758cc7d7ec

eprasa.pl 758cc7d7ec

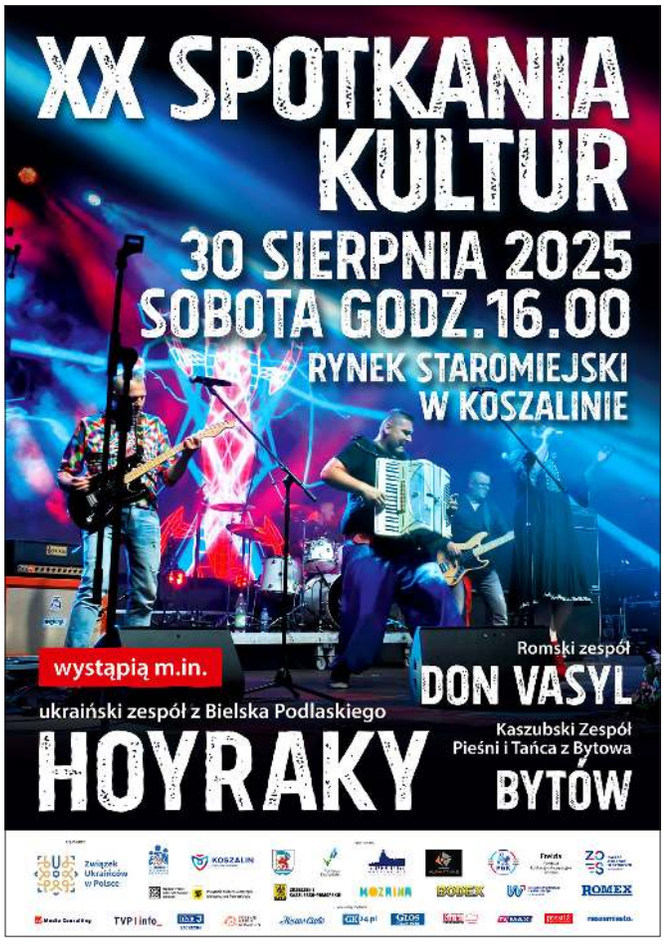

Дорогій жінці, мамі, бабусі і прабабусі, народженій в Улючі

З нагоди 90-ліття

СОФІЇ ХОЛЯВКИ

бажаємо міцного здоров'я,
багато Божих ласк, радості на кожен день
та довгих і щасливих років життя.

Чоловік, діти, внуки і правнуки

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 758cc7d7ec

SERDECZNIE ZAPRASZAMY!

* WIR LADEN SIE HERZLICH EIN! * ЛАСКАВО ПРОСИМО! * MANGAS ZUREŁES!

XIII FESTIWAL MUZYCZNY NARODÓW EUROPY „POD WSPÓLNYM NIEBEM"

31SIERPNIA 2025
Początek godz. 12.00

WSTĘP WOLNY

AMFITEATR W OSTRÓDZIE
ul. A. Mickiewicza 22

WYSTĄPIĄ

Chór „NIDZICA"
Grupa wokalno-instrumentalna z Nidzicy
Grupa Wokalna „DWA KOLORY" z Olsztyna
Zespół taneczny „SAGA" (Bartoszyce)
Ukraiński Zespół Tańca Ludowego „WESNA" - uchodźcy z Ukrainy (Olsztyn)
Kwartet „ToJA" Olsztyn-Ostróda
Chór „WARMIA" z Lidzbarka Warmińskiego
Solistka MAGDA LOBERT
Zespół Ludowy "OSTRÓDZIANIE"

GWIAZDY FESTIWALU:

ROMSKI ZESPÓŁ WOKALNO-INSTRUMENTALNY „HITANO" (OLSZTYN)

ZESPÓŁ WOKALNO-INSTRUMENTALNY „SŁOWIAŃSKA DUSZA" Z GDAŃSKA

SOLISTA VOLODYMYR PELYKH - ZAPOROŻE

Zadanie współfinansowane ze środków:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego

WARMIA MAZURY

Patronat medialny:

Polskie Radio Olsztyn, TVP 3 Olsztyn, Наше Слово, Mitteilungsblatt

Partner projektu:

CK

Organizatorzy:

Związek Ukraińców w Polsce Oddział w Olsztynie

Związek Stowarzyszeń Niemieckich Warmii i Mazur
Verband der deutschen Gesellschaften in Ermland und Masuren

eprasa.pl 758cc7d7ec